negotum ontvangen, waarin te lezen stond, dat ook in dit dorp de Synodale kerkvoogdij aan het *uitbannen* van medeburgers was.

En dit nu scheen haar correspondent dan toch geërgerd te hebben.

Hij schreef toch:

»Nu de vereenigde Chr. Ger. en Doleerende gemeente te Scharnegoutum, na eene langdurige procedure tegenover de Ned. Herv. gemeente aldaar, in het ongelijk zijn gesteld, is, ingevolge de gevallen uitspraak, een begin gemaakt met het afbreken van school en kerk der Chr. Gereformeerden. De pastorie is voor een betrekkelijk geringe som overgegaan aan de Ned Herv. gemeente. Bovendien hebben de kerkvoogden dezer laatste eenige huizen aangekocht en zij, in vereeniging met de diaconie, die zeer rijk is en vele huizen bezit, verdrijven thans tal van andersdenkenden uit de door hen bewoonde huizen, waardoor menig rustig burger gevoelig getroffen wordt in zijn bestaan. Wel gaan ook uit den boezem der Ned. Herv. gem. stemmen op tegen deze wijze van handelen, doch de machthebbenden storen zich daaraan niet, en schijnen zich evenmin te bekommeren om den haat en de tweedracht, die door hen met zoo kwistige hand worden gezaaid."

En sterker nog laat deze correspondent zich uit in een repliek, opgenomen in de *Banier*, waar hij aldus schrijft:

»Ons berichtje bevat zuivere waarheid. Dat weet trouwens bij ons dan ook iedereen wel. Verschil bestaat alleen over de waardeering der feiten. Wij zijn van gevoelen, dat, nu het recht zijn loop heeft gehad, en de veroordeelde gratie heeft gevraagd deze had moeten verleend worden. Met deze te weigeren heeft men het kerkelijk twistvuur aangeblazen tot een lichtelaaie vlam. Maar er is meer Ook op burgerlijk gebied heeft men het ontstoken. Uit de vier woningen door de kerkvoogden aangekocht, verdrijft men een Doleerenden arbeider en een rustig burger, winkelier en koopman, omdat hij tot de Christelijke Gereformeerden is overgegaan, en vervangt hem door vreemdelingen. De diaconie verdrijft een schoenmaker met een zwaar huisgezin om dezelfde reden, en verhuurt zijne woning aan een *anderen vreemden schoenmaker*, terwijl mede een Doleerend koopman wordt verdreven. Al doen kerkvoogdij en diaconie dit nu elk op haar eigen handje, toch werken ze tot één doel samen: de zuivering hunner woningen van andersdenkenden. Als men de Hervormde gemeente op zulk eene wijze op de been moet houden, dan is ze toch reeds verloren, daar dan aan haar de Geest van Christus is ontvloden. Rome verbrandde vroeger de ketters, hier verjaagt men andersdenkenden uit huis en bedrijf; 't is één en dezelfde geest, die zoo werkt, die van den booze. Gelukkig is het, dat velen er zich dan ook niet mede kunnen vereenigen."

Nu komt deze voorstelling van het gebeurde te Scharnegoutum ons wel niet zeer helder voor. Van een proces, gelijk het hier voorgesteld wordt, vatten we zelfs niets. Maar dit is de hoofdzaak niet. Hoofdzaak is, dat ook in Scharnegoutum door de Synodalen het ellendig systeem in practijk wordt gebracht, om mede-ingezetenen, alleen ter oorzake van hun verschil in belijdenis, uit hun woonplaats te bannen, en niet zelden daardoor broodeloos te maken.

Hoewel met minder boose bedoeling is dit fatale stelsel ten onzent het eerst in practijk gebracht door Roomsche landeigenaars en kapitalisten.

In Noord-Brabant, Limburg en Staats-Vlaanderen is van lieverlee schier alle land of huis dat in veiling kwam, van Roomsche zijde aangekocht; en was eenmaal het eigendom van zulk een boerderij of huis in Roomsche handen overgegaan, dan was het eind schier altoos dat, zoo er een Protestant op of in woonde, deze er uit moest en door een Roomsche wierd vervangen.

Van lieverlee is dit stelsel ook noordwaarts opgekropen, en benoorden Moerdijk is er reeds meer dan één dorp aan te wijzen, waar de Roomschen op die wijs er stelselmatig op uit zijn, om de bevolking van een dorp in haar meerderheid om te zetten.

Toch, dit voegen we er aanstonds bij, ging Rome daarbij lang niet zoo boosaardig te werk.

Voorbeelden van hardvochtige wilkeur zijn er ongetwijfeld ook in hun bedrijf voorgekomen; maar dit waren uitzonderingen.

Regel was en bleef, dat men wachtte tot de pachter of bewoner stierf of wel door wangedrag aanleiding tot uitzetting gaf. En hoe hard het nu ook vaak voor een opvolgend zoon was, dat hij de plaats van zijn vader in andere handen zag overgaan, toch kon men het den Roomschen eigenaar niet euvel duiden, dat hij bij versterf aan een geloofsgenoot de voorkeur gaf.

En te minder was dit euvel te duiden, daar de Protestantsche oppotters jaarlijks millioenen en millioenen in vreemde effecten staken, en er daardoor zelf schuld aan waren, dat de Roomschen hun alles voor den neus wegkochten.

Thans echter gaan de Synodalen veel ruwer, onbarmhartiger en tyrannieker te werk.

Hun is het er om te doen, om de Doleerenden te dwingen uit hun dorp te vertrekken. En ze kunnen dit doen, omdat er in Friesland dorpen zijn, waar bijna de helft der woningen óf aan de kerk óf aan de Diaconie behoort.

Nu zijn natuurlijk deze woningen met geen ander doel aan de kerk gegeven, dan om in den nood der armen te voorzien en den eeredienst te bekostigen.

Aan de mogelijkheid dat de kerk van Christus ooit misbruik van deze macht zou maken, om andersdenkende geloofsgenooten op straat te zetten en van hun brood te berooven, is door de schenkers nooit gedacht.

En toch ontzien de Synodalen te Scharnegoutum, te Nijland en in tal van Friesche dorpen zich niet, om op die wijs de Doleerenden zich van den hals en uit hun dorp te schuiven.

En nu kan men wel zeggen: „Daar is niets aan te doen. Ze hebben het recht!" Maar wie zoo spreekt, vergeet dat er toch ook nog een *publieke opinie* bestaat, die zulk schandelijk knijpen van de kat in donker afkeurt; en ziet voorbij, dat mits men maar op allerlei wijs tegen dit stuitend en schreeuwend onrecht roepe, er toch een zedelijke macht gewekt wordt, die ook op de conscientie der Synodalen zal gaan werken.

Dat dit zoo is, blijkt reeds uit bovengenoemd citaat uit de *N. Rott. Cour.*

Hoewel toch de *N. Rott.* in een Doleerende nauwelijks een medemensch ziet, keurt haar correspondent toch *zulk een klopjacht* in sterke bewoordingen af, en verheelt het niet, dat hij *dit* bedrijf der Synodalen onverantwoordelijk vindt.

KUYPER.

Uit de Pers

Gehoor verdient een nobel woord van den heer Smelik in de *Bazuin* van jl. Donderdag.

Hij komt hierin op tegen een gemoedelijk advies van den heer De Jong uit Dordrecht, en knoopt hieraan een drietal opmerkingen vast.

Ten eerste over den weg, die dient ingeslagen.

Maar moeten, zult gij zeggen, de Doleerende broeders dan ook niet wat van hun eischen laten vallen in dingen, die de hoofdzaak niet raken? Voorzeker Maar laat daarover dan te bekwamer tijd door bevoegde mannen weder worden onderhandeld, gelijk reeds meermalen geschied is. Slechts zie ieder voor zichzelven toe, dat hij zijne stem niet late beheerschen door een vooropgezette meening zonder vasten grond van onpartijdig en onbevreesd onderzoek. Daartoe is overvloedig gelegenheid geweest De zaak is van alle zijden toegelicht, ook al schemert het u vaak bij de dikwijls opgemerkte spraakverwarring, die op dit gebied heerscht. Alle persoonlijke, plaatselijke belangen of gevoeligheden vooral alle, laat het mij eens zoo noemen: *jalousie de métier* (vrij vertaald: vrees dat zijn licht betimmerd worde) alle eng kerkisme al zoo danige vleeschelijke overleggingen behooren tot zwijgen te worden gebracht waar iemand tot het uitbrengen zijner stem geroepen wordt. Evenzoo worde van Doleerende zijde gemeden en weggenomen wat aan onzen kant ergernis, of droefheid of misverstand moet opwekken; opdat alzoo eerst de eenheid in de harten van Gods kinderen moge toenemen, en het den Heere alzoo moge behagen op den inwendigen drang der harten de genade te schenken ook tot de uitwendige eenheid te komen, welke voor zijne kerken in deze landen tot ouberekenbaren zegen zou kunnen zijn!

Dan tegen de eenzijdigheid van veler lectuur.

Nog een enkel woord moet mij van het hart Het is mij meermalen gebleken, dat sommige onzer gemeenteleden bijna nimmer iets over het hier behandelde onderwerp lezen, dan een eenzijdig op een enkel punt starend en doordravend blaadje: dat zij niet alleen nimmer een *Heraut* in handen krijgen, maar ook zelfs toonen, dat zij b. v. de weldoorwrochte historische beschouwingen van Prof. Wielenga in onze *Bazuin* nimmer hunne aandacht waardig keurden. Dit moet anders worden. Zullen wij onze gewaande tegenstanders wel beoordeelen, dan moeten wij hen willen hooren en vooraf de mogelijkheid verooderstellen, dat er uit hunne beschouwingen ook nog wel iets voor ons te leeren kan zijn, gelijk wederkeerig voor hen uit onze jarenlange praktijk nog wel veel zal zijn over te nemen.

En eindelijk een anecdote uit de dagen van het Conflict.

Kort na het uitbreken van het »Conflict" op een Zondag te Amsterdam zijnde, richtte ik mijne schreden naar een der »lokalen", en kwam daar te zitten naast een eenvoudig vrouwtje. Daar ik reeds een uur voor de godsdienstoefening tegenwoordig was knoopte ik een gesprek met haar aan. Zij zeide mij toen ongeveer het volgende: »Ja ziet u, mijnheer! ik hing vóór dezen met hart en ziel aan de prediking van Ds. B., die niet met de reformatie is medegegaan. Ik genoot veel zegen onder die prediking en vooral ook op zijn lidmatencatechisatie. Maar ik gevoelde, dat ik zelve een keuze moest doen Ik onderzocht al wat over en weer geschreven werd, en kwam na veel gebeds tot het besluit, dat het recht aan de zijde der geschorste kerkeraadsleden is en zoo moest ik met een bloedend hart van mijn geliefden voorganger scheiden."

Men ziet, dat het geslacht der Bereërs nog niet uitgestorven is De vrouw ging niet af op indrukken, noch op sympathieën hoe innig ook, noch op genoten zegen. Zij zij ons hierin ten voorbeelde. Licht vinden wij dan nog wel een weg, die de vereeniging te eeniger tijd mogelijk maakt. bij wederzijds toegeven betrekkelijk dingen, die het *wezen* der zaak niet raken.

Zulk schrijven boeit.

Naar aanleiding van ons artikel over de vrijstellingen voor theologen van den militairen dienst, laat zich de *Hervorming* in dezer voege uit:

»In ons blad en op den Protestantendag te Deventer werd de persoonlijke dienstplicht bepleit o. a. ook op gronden van recht en billijkheid, uit beweegredenen van *zedelijken* aard.

Wij meenen ons te herinneren, dat de *Standaard* in vroeger tijd ook op dergelijke gronden den persoonlijken dienstplicht voorstond; doch wij hebben al de jaargangen van dat blad niet bij de hand en kunnen ons vergissen. Hoe dit zij, den laatsten tijd althans redeneert het geheel anders. Het betoogde zijnen Roomschen medestanders, dat zij op niet te wraken uiliteitsgronden wel met den persoonlijken dienstplicht *moesten* medegaan De naburige staten hebben hem ingevoerd en daardoor de kracht van hun weerbaarheid verhoogd. Zelfs als zij besloten ook de vrouwen in de gelederen op te nemen, dan zouden onze vrouwen »er aan moeten gelooven» zooals het blad zeide, in woorden die voor ons oor van geen groote keurigheid getuigen. 't Is zijne toepassing, dachten wij, van des Predikers woord, waarin zich juist niet een bijzonder verheven levensbeschouwing uitspreekt: «Een levende hond is beter dan een doode leeuw»

Zooals bekend is ijvert de Roomsche Staatspartij mocht al de persoonlijke dienstplicht worden ingevoerd, voor ruimte van vrijstellingen, die haar leger van geestelijke heeren en leekebroeders moeten ten goede komen. De *Heraut* nu heeft dezer dagen de noodzakelijkheid der vrijstellingen van den dienst eveneens bepleit ten behoeve der aankomende predikanten. Juist in oorlogstijd als alle man is uitgetrokken is de «herder" noodig bij de achtergebleven kudde. De »kerk" kan voorts in den oorlog niets zien dan schrikkelijken jammer, waardoor het volk verwildert; zij moet die verwildering door haar dienaren keeren Maar daarom ware het zoo stuitend, »zoo men de herders der kudde in wapenrok stak" En eindelijk: wat zou de sterkte van ons leger er door verliezen? Het blad rekent uit: zoowat drie bataillons, en wat geeft dat?

Wij vatten de kracht dier redeneeringen niet.

Er is hier immers sprake van *aankomende* predikanten, van studenten in de theologie? Misschien, als alle man wordt opgeroepen, zal het noodig zijn. dat bijv. ook onderwijzers, doctoren burgemeesters, mannen van de rechtbank en van de politie, bakkers en zoovele anderen niet *allen* mede uittrekken. Maar volgt daaruit, dat allen die dat zullen kunnen worden, of daartoe hun opleiding ontvangen. moeten worden vrijgesteld? Laat allen moeten »dienen» in hun voorbereidingstijd; wie later zullen moeten »uittrekken», is een andere vraag

Onzes inziens leiden al dergelijke redeneeringen van de hoofdvraag af. De hoofdvraag in deze is: zal men de *Kerk* het recht geven zich uit de landskinderen een deel voor te behouden, opdat zij dezen bezige in haren en onttrekke aan 's lands dienst? Vrijstelling uit 's lands dienst kan alleen verleend worden uit het oogpunt van het *algemeen* belang; of uit overwegingen van bijzonderen aard, doch die dan niet voor kerkdienaars en godsdienstleeraars alleen kunnen gelden".

Mogen we hiertegen opmerken, dat de nieuwe legerorganisatie zich juist daarin van de oude onderscheiden zal, dat wie *eens* dient, minstens *vijftien* jaar dient. Vijf jaar bij het gewone leger, dan vijf jaar bij de reserve, en dan vijf jaar bij de landweer.

Lijft men dus een theologisch student op zijn 20ste jaar in, dan is hij minstens verbonden tot zijn 35ste; en moet jaarlijks korter of langer aan de exercitiën deelnemen; en in tijd van oorlog mee uittrekken.

Eerst als de redactie met dit door haar uit het oog verloren punt zal gerekend hebben, baat voortzetting der discussie. Eer niet.

KUYPER.

Officieele berichten uit de Ned. Geref. kerken.

Aan allen, die soms nog advies mochten te vragen hebben aan de hiervoor aangewezen juridische commissie, wordt bij dezen medegedeeld, dat van nu af de voor die commissie bestemde brieven aan den ondergeteekende moeten geadresseerd worden.

F. L. RUTGERS.

Nadat de kerkeraad der Herv. Gemeente te Moerdijk door een zijner leden, en in drie verschillende vermaningen door deputati classis, vruchteloos is opgeroepen tot vrijmaking dezer kerk, zijn onder leiding van deputati classis bij den getrouwen diaken P. van Dam, naar het ambt der geloovigen, ambtsdragers bijgekozen en door Ds. J. H. Feringa van Klundert in hunne ambten bevestigd.

Het eerste werk van den kerkeraad is daarna geweest, de onwettigheid en krachteloosheid der organisatie van 1816/52, waartegen reeds tijdens Ds. Koeken door deze kerk zoo ernstig is gestreden, te constateeren. en de onafgebroken wettigheid der Dordtsche Kerkenordening te erkennen; daarbij voor de gemeente den ouden naam van Nederduitsche Gereformeerde kerk weer in gebruik nemende. Het tweede was: bestendiging van de *beiden onmisbare* samenwerking met de Christelijke Gereformeerde broederen te Moerdijk te zoeken. Waarvan bij dezen, met verzoek om in hare correspondentie te deelen, aan alle zusterkerken wordt kennis gegeven.

Het adres van den kerkeraad is: A. P. Ardon te Moerdijk.

De kerkeraad voornoemd:
J. H. FERINGA,
consulent.
JAN DEGEMANS.
A. P. ARDON.
P. VAN DAM.

Moerdijk, 16 Febr. 1890.

De kerkeraad der Ned. Geref. kerk te Kooten (Friesland) heeft tot scriba benoemd den heer J. K. Kamstra, aan wien voortaan alle stukken, deze kerk betreffende, kunnen verzonden worden.

De kerkeraad voornoemd,
H. K. ZIJLSTRA.

Kooten, 18 Febr. '90.

Kort verslag van de vergadering der classis Amersfoort, op Woensdag 12 Februari 1890.

Na opening der vergadering door Ds. M. J. Bouman, als praeses van de vorige samenkomst, met gebed en lezing van Psalm 91, worden de geloofsbrieven nagezien en goedgekeurd.

Elf kerken zijn vertegenwoordigd door 20 afgevaardigden.

De afgevaardigden van één kerk, die geen geloofsbrief hebben, worden voor ditmaal toch als stemhebbende leden toegelaten.

Dr. G. van Goor wordt hierop als praeses en Ds M. J Bouman als assessor gekozen.

De notulen worden daarna gelezen en goedgekeurd.

De heer B. S. de Beer, van Amersfoort, wordt daarop de vergadering binnengeleid, om te worden onderzocht, of hij bekwaamheid bezit om als oefenaar de kerken te dienen. Ds Bouman ondervraagt hem aangaande zijne kennis der Heilige Schrift, Ds. Adriaanse over de leerstellige godgeleerdheid, Dr Van Goor over de hedendaagsche ketterijen en beginselen van kerkrecht en Ds. Westerbeek van Eerten over de hoofdmomenten der vaderlandsche kerkgeschiedenis.

Na afloop van het onderzoek wordt besloten, den heer De Beer machtiging te verleenen, om in de kerken der classis te oefenen, mits door de kerkeraden daartoe uitgenoodigd zijnde.

Bij de omvraag naar art. 41 levert de kerk van Nichtevecht een verzoek in van den heer Welman aldaar, om als oefenaar te worden toegelaten. Wordt besloten genoemden broeder te berichten, dat de classis bereid is hem te onderzoeken, doch dat hij zich, zoolang dat onderzoek niet heeft plaats gehad, moet onthouden van in het publiek op te treden.

De eindstemming over de vacatuurgeldenregeling heeft plaats en met algemeene stemmen wordt dienaangaande het volgende vastgesteld:

ART. 1. De schadeloosstelling voor iedere beurt in een vacante gemeente bedraagt *f* 6.—

ART. 2. Voor het leiden van iedere kerkeraadsvergadering, wordt eveneens *f* 6.— vergoed.

ART. 3. Deze gelden moeten alle drie maanden bij den quaestor der classis tegen kwitantie worden gestort, en worden door dezen onder den naam: *kas der vacatuurpenningen* afzonderlijk beheerd.

ART. 4. De bedienaren des Woords dienen bij den quaestor hunne opgaven van reis- en verblijfskosten in, en ontvangen die uit de kas der vacatuurpenningen terug.

ART. 5. Hetgeen in genoemde kas, na uitkeering van het volgens Art. 4 verschuldigde, overblijft, wordt alle drie maanden tusschen de verschillende bedienaren des Woords verdeeld naar verhouding van de door hen vervulde vacatuurbeurten en andere door hen bewezen diensten.

ART. 6. Kerken, voor welke de bovengenoemde bedragen in hare schatting te hoog mochten zijn, kunnen zich met hare bezwaren tot de classis wenden, welke, de bezwaren gegrond oordeelende, het recht heeft zoodanige kerken gedeeltelijk van het betalen der verschuldigde gelden te ontslaan In ieder geval moeten alsdan de reis- en verblijfkosten van de bedienaren des Woords worden vergoed.

Als datum voor de volgende vergadering wordt aangewezen Woensdag 14 Mei a.s. Roepende kerk is Bunschoten.

Tot classicale deputaten worden benoemd Ds. G. van Goor en ouderling J. H. de Waal Malefijt.

De vergadering wordt hierop gesloten en Ds. Westerbeek van Eerten eindigt met dankzegging.

Zending.

De Zending en de maatschappij.

Nadeel en winst.

II.

Gelijk we zagen, is gewoonlijk het eerste saamtreffen van zending en handel alleszins behalve voor den bloei der eerste bevorderlijk. Toch is in onze dagen dit saamgaan niet ontwijkbaar.

Nu ligt echter de schuld van zooveel kwaad als vaak wordt gesticht, niet alleen bij den handelaar. Ook de regeeringen hebben schuld. Ja geen zoogenaamd Christelijk volk, dat zich overzeesch gebied verwierf, kan ten deze een steen op een ander volk werpen En dat zijn meestal juist de narien, van welke of uit wier midden het heidendom 't Evangelie moet ontvangen.

Politiek, wereldsch belang, zelfzucht, bedervenzelfs het beste. 't Sterkst spreekt misschien het voorbeeld der vroegere Amerikaansche volkplantingen Een der hoofdredenen bij hun stichting was zending, kerstening der heidensche volken. Daar althans kon men hopen, dat handel en evangelisatie hand aan hand zouden gaan en het schoone denkbeeld van broederschap, dat bij den vromen kwaker William Penn, den stichter van Pennsylvanie leefde, zou worden verwezenlijkt. Doch wat was het einde? Kortweg kan men 't vervatten in wat onlangs een Amerikaan zelf schreef.

»We hebben nu in de laatste twee en een halve eeuw drie Heidensche rassen in onze nabijheid gehad om bij hen weldadigheid te doen: de Indianen, oorspronkelijke bewoners des lands; de Afrikanen, de millioenen thans bevrijde negerslaven; de Chineezen, welke in de laatste jaren als werkkracht zoo geduchte mededingers zijn.

»Wij hebben, zegt de Amerikaan, hen allen *slecht behandeld*, en elk ras weder op een andere wijs. Onze geschiedenis in deze is treurig en schandelijk. 't Zou ons kwalijk passen, anderen Christelijken volken de les te lezen. Maar, voegt hij er bij, wij zijn bereid ons met hart en hand bij hen aan te sluiten om 't beter te maken."

Ieder die de uitnemende redevoering hoorde van Dr Wijnmalen op het Zendingscongres te Amsterdam (we gaven haar de vorige week bekort weder) zal toestemmen, dat Nederland reden heeft tot gelijke zelfbeschuldiging als Amerika. Doch juist dat Congres en zooveel meer toonde ook, dat we de laatste verklaring des Amerikaans tot de onze mogen maken: We willen in Gods kracht verbetering.

Het is een troost, als men let op wat door Christelijke volken en naamchristenen tegenover het heidendom is geschied, op te merken, dat vele kerken steeds als zoodanig tegen dergelijke handelingen hebben getuigd en voor zoover 't hun niet wierd belet, het goede voor den heiden zochten. Reeds jaren geleden wees de *Heraut* op den zendingsarbeid onzer vaderen voor en in Indië. Men denke slechts aan het seminarie van Walaeus. En tal van werken, in den laatsten tijd verschenen, o a. die van Dr. Rutgers en Dr. Grote leveren voor die werkzaamheid in vroeger eeuwen vele en duidelijke bewijzen.

Evenmin mag vergeten, hoe belangloos de Moravische gemeenten zich de belangen der Indianen en Amerikanen, en de heidensche volken in onze West aantrokken. Bij hen was zelfs geen gedachte aan stoffelijk belang bij eigen koloniën te onderstellen. Evenzoo kunnen we, om een voorbeeld uit den laatsten tijd te noemen, wijzen op een man als den Engelsch-Episcopaalschen bisschop Patteson, die in letterlijken zin stierf als »boetend voor de zonde van gewetenlooze menschendieven van Europeeschen bloede".

Nu eenmaal staatkundig en handelsbelang meer en meer den zendingsarbeid omgeven, voorbereiden of volgen, is het echter goed te zien op te merken, hoe al deze wereldsche invloeden althans in onze dagen na korten tijd blijken ook der goede zaak ten bate te komen. Op het meestal ruwe en forsche geslacht der baanbrekers volgt een ander. Kooplieden uit Europa vestigen zich in nieuwe streken, en, zoo al niet voor zich zelf, dan toch voor hun kinderen stellen zij prijs op een zedelijke, geordende omgeving De zendeling wordt niet langer verachtelijk bejegend, maar ontzien, ja veeleer als vriend, raadsman, bemiddelaar en helper ondersteund. De zonde en ongerechtigheid treden minder openlijk op. Er ontstaat door den invloed der nieuwgekomenen een geordende maatschappij, een toestand die het mogelijk maakt kerken en scholen op duurzamen grondslag te vestigen. Natuurlijk is dat de stoffelijke zijde der zaak, doch we ervaren telkens in onze Oost van wat hoog belang zij is.

San Francisco, op de Westkust van Californië is een dier jonge steden, waaraan Amerika zoo rijk is. Vóór vijftig jaren nog een dorp, is het thans reeds een der grootste steden in 't westen, waartoe haar ligging in het goudland veel bijdroeg. Er is, tijdens de stad in haar opkomst was, een tijd geweest, dat er de grootste bandeloosheid heerschte en ieder deed wat recht was in zijn oogen. Hoe schafte men raad? De welgezinde burgers wisten niet beter te doen dan naar de Sandwich eilanden te zenden. Vandaar kwam een zendeling over, zelf een Amerikaan, die nu uit het land der heidenen moest terugkeeren, om onder de zoogenaamde Christenen in zijn vaderland te beproeven een gemeente te stichten, en zoo een dragelijken maatschappelijken toestand te scheppen. Nog merkwaardiger misschien was, dat zelfs kroeghouders behoorden onder hen die den zendeling riepen, want, zoo verklaarden zij, zonder kerk en Christelijke instellingen is niemand zijn leven zeker.

Dergelijk verschijnsel nu is overal opgemerkt. Onze eeuw heeft herhaaldelijk ontdekkingen van goudvelden beleefd, met al de gewone gevolgen. Steeds was de eerste aanraking der nieuwe bevolking met de oude, 't zij heidensche of Christelijke, van ongunstigen invloed. Doch het was slechts tijdelijk. Zoodra in den chaos orde werd gebracht, doordat de beginselen, in elke Christelijke maatschappij toegepast, ook hier tot hun recht kwamen; zoodra het Christelijk gezin zijn invloed deed gevoelen en daarna de kerk en naast haar de school optraden werd het kwaad ingeperkt, betoomd, en diende ten slotte wat eerst verderfelijk scheen om naar 's Heeren raad nieuwe streken te openen, hen met het Evangelie in aanraking te brengen, de woestijn te herscheppen in een bewoonbaar en bewoond land. Kortom, ook hier werd gezien hoe de stoffelijke factoren de geestelijke dienden en deze laatste op hun beurt den eersten onmisbaar bleken.

HOOGENBIRK.

Buitenland.

Engeland. Oppositie in de Vrije Schotsche kerk tegen de benoeming van Dr. Dods.

Eenigen tijd geleden deelden wij mede, hoe de heer Dods benoemd werd tot hoogleeraar, om de aanstaande dienaren aan de Vrije Schotsche kerk op te leiden. Dit was een droevig teeken des tijds; want de heer Dods wijkt in menig punt af van de belijdenis der Gereformeerde kerken; men heeft hem aan de »General Assembly" aanbevolen door het gezegde, »dat zijne rechtzinnigheid niet zou tegenvallen"! Al werd de heer Dods met groote meerderheid van stemmen tot hoogleeraar benoemd, toch heeft het niet ontbroken aan stemmen, die zich er tegen hebben verklaard. Vier kerkeraden hebben zich tot het comité van de Vrije Kerk voor het college gewend, met verzoek een onderzoek in te stellen naar de belijdenis van den benoemden hoogleeraar. Dit met redenen omkleed verzoek zal gedrukt worden

Een drietal mannen zijn nog een stap verder gegaan. Een van hen begaf zich van het hooge noorden naar Edinburg, om eene aanklacht tegen Dr. Dods op de tafel van de »Metropolitan Presbytery" neder te leggen. Het was de predikant W Sinclair van Ploxton, scriba van het Presbyterium van Locharron, Rosshire. Zijne medestanders zouden zich ook naar Edinburg begeven hebben, indien zij niet daarin verhinderd waren door een aanval van influenza; het zijn de predikanten Mackcaskill van Dingwall, en Dr. Scott van Aberlour. Vooral Ds. Mackcaskill is zeer bekend. Hij is de opvolger van Dr Kennedy, die in zijn tijd de koning onder de leeraars van de Hooglanden was. Ds. Mackcaskill heeft in het noorden een kruistocht georganiseerd tegen de afwijking van de belijdenis, die zich in het zuiden van Schotland openbaart. Dr. Scott deed zich tot hiertoe weinig gelden, ofschoon hij een geleerd man is.

Wellicht in de hoop van getuige te zullen zijn van den eersten stap, die in de zaak van Dods zou geleverd worden, was een groote menigte menschen tegenwoordig in de vergaderzaal van het Presbyterium, toen de predikant Sinclair zijne aanklacht inbracht. Maar men werd, als men eenige woordenstrijd verwachtte, teleurgesteld Dr Rainy stelde toch voor, de behandeling van de zaak van Dods eene maand uit te stellen. Dit werd door het Presbyterium met groote meerderheid aangenomen.

Het zou zekerlijk te betreuren geweest zijn, indien aan de colleges van de Vrije Schotsche kerk keer op keer mannen tot hoogleeraar benoemd werden, die het vertrouwen van het rechtzinnige volk niet hebben, zonder dat daartegen een woord van protest werd vernomen. Er schijnt in de Schotsche Hooglanden nog een volk overgebleven te zijn, dat het terugzetten van de oude palen niet dulden kan. De Heere geve, dat uit het protest van de vier presbyteriën en van de drie predikanten eene beweging geboren worde, waardoor de Vrije Schotsche kerken teruggeroepen worden tot het Woord Gods. Helaas zijn vele leeraren en gemeenteleden door wat men in Engeland de »modern thought" (de nieuwere denkwijze) op een jammerlijken weg gebracht.

Nader vernemen wij omtrent de ingebrachte aanklacht tegen den hoogleeraar Dods, dat men hem beschuldigt, van de belijdenis der kerk af te wijken in de leer omtrent de inspiratie van den Bijbel, de verzoening, de rechtvaardigmaking, de wedergeboorte, de Godheid van Christus en zijne opstanding.

Maar nog meer beschuldigingen brengt men in tegen Dr. Bruce, mede een hoogleeraar der Vrije Schotsche kerk. Deze professor zond een boek de wereld in, getiteld: »Het Koninkrijk Gods." Daarin spreekt deze hooggeleerde zich op eene wijze uit, waardoor men de overtuiging krijgt, dat hij een geestverwant is van Strausz en Baur. Hij trekt althans de geloofwaardigheid van de drie eerste Evangeliën zeer in twijfel en meent, dat de schrijvers meer uitleggingen geleverd hebben, dan historie. Hij vermoedt, dat Lukas verhalen heeft verdicht. »Voor onmiddellijk gebruik kan het schilderij, dat hij van den Christus ophangt, zeer wijs geteekend zijn, en hij is niet over dit stuk te berispen", zoo durft hij zich uitlaten! Een enkele maal haalt Dr. Bruce Strausz aan, half daarbij goedkeurende, wat deze apostel des ongeloofs in het geciteerde leerde.

Hoe moet de Vrije Schotsche kerk diep weggezonken zijn, dat een hoogleeraar zulke dingen durft neerschrijven! Als men eens uit de historie nagaat, hoe in 1843 de Vrije Schotsche kerk het juk van den Staat van zich afwierp, omdat het daaronder de souvereiniteit van Christus over zijne kerk niet kon handhaven, en men gaat na, hoe in 49 jaren de toestand geworden is, hoe moest Zion in Schotland dan klagelijk weenen!

Gelukkig dat men het groote gevaar begint in te zien, dat de Vrije Schotsche kerk loopt Te Glasgow werd eene meeting gehouden, om het verslag te hooren van het comité, dat belast was om de jongste geschriften van Dr. Dods en Dr. Bruce te onderzoeken Drietig predikanten waren daarbij tegenwoordig; de bekende bejaarde en geachte predikant Dr. Andrew Bonar presideerde. Op deze vergadering, die door 200 personen werd bijgewoond, werd uitgesproken, dat men zich met groot leedwezen had genoopt gezien, om tegen de inbrekende valsche leer op te treden; dat de crisis, die ontstaan was, van den ernstigsten aard was, hetgeen bewezen werd door de beroering, die in de gemeenten ontstaan was, en door de blijdschap, die de Unitariërs daarover hadden geuit; dat alles moest gedaan, om het voortkankeren van het kwaad tegen te gaan. Dr Bonar liet doorschemeren dat een nieuwe *secession* (verbreking van het kerkverband) noodzakelijk kon worden, terwijl Dr. Mair beweerde, dat aan den staat van zaken in de colleges een eind komen moest.

Men besloot ten slotte, een adres te richten aan het comité van de colleges, met verzoek, de geschriften, waartegen men bezwaar maakt, te onderzoeken, en stappen te doen om het gewekte wantrouwen weg te nemen en de waarheid te handhaven.

Gemengd Nieuws.

De heer Montet werd door de Fransche regeering dezer dagen tot hoogleeraar aan de theologische faculteit benoemd, zonder dat daarbij rekening gehouden werd met den uitgesproken wensch van de Gereformeerde staatskerk Toen de heer Montet zijn eerste redevoering houden zou, had hij slechts *vier* hoorders Allen voor wie zijn onderwijs bestemd is bleven weg Maar de lust bekroop den studenten om toch eens te zien, hoe de professor deze demonstratie opnam; vandaar dat men onder de ramen sloop en